

LỜI NÓI ĐẦU:

MỘT TRONG NHỮNG NHẬN XÉT VỀ CÁC "CON RỒNG CHÂU Á", HOẶC CÁC NƯỚC CÔNG NGHIỆP MỚI PHÁT TRIỂN (NIC) Ở CHÂU Á, CHO THẤY, ĐÓ LÀ NHỮNG NƯỚC CÓ ĐỒNG NGƯỜI HOA. PHẢI CHĂNG, NHỮNG HOẠT ĐỘNG KINH TẾ CỦA NGƯỜI HOA ĐÃ ĐÓNG MỘT VAI TRÒ TÍCH CỰC, LÀ MỘT TIỀM NĂNG LỚN LẠO CỦA CÁC NƯỚC ĐÓ? Ở NƯỚC TA, CÓ GẦN 1.000.000 NGƯỜI HOA THUỘC QUỐC TỊCH VIỆT NAM, LA CÔNG DÂN VIỆT NAM. TRONG SỐ ĐÓ CÓ HƠN 800.000 NGƯỜI HOA SINH SỐNG Ở MIỀN NAM VIỆT NAM VÀ RIÊNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH CÓ GẦN 500.000. CẦN CÓ CÁI NHÌN VỀ VAI TRÒ, VỊ TRÍ, VÀ TIỀM NĂNG KINH TẾ CỦA NGƯỜI HOA TRONG CƠ CẤU KINH TẾ CỦA THÀNH PHỐ MỘT CÁCH THOẢ ĐÁNG, ĐỂ TỪ ĐÓ CÓ NHỮNG CHÍNH SÁCH NHAM PHÁT TRIỂN, ĐẠY MẠNH CÁC HOẠT ĐỘNG KINH TẾ CỦA NGƯỜI HOA TRONG THÀNH PHỐ, PHÁT HUY TIỀM NĂNG, HOẠT ĐỘNG KINH TẾ CỦA NGƯỜI HOA, CHÍNH LÀ GÓP PHẦN PHÁT TRIỂN KINH TẾ CỦA THÀNH PHỐ, GÓP PHẦN LÀM GIÀU CHO THÀNH PHỐ VÀ ĐẤT NƯỚC.

PTKT.

NGƯỜI HOA TRONG HOẠT ĐỘNG KINH TẾ CỦA MIỀN NAM VIỆT NAM TRƯỚC NĂM 1975

PHAN AN - PHAN XUÂN BIÊN

Mặc dù đã định cư ở miền Nam Việt Nam nhiều thế kỷ, nhưng phải đến đầu thế kỷ này và nổi trội nhất là từ sau những năm 50, người Hoa mới khẳng định được vị trí và vai trò của mình trong cơ cấu kinh tế-xã hội của Sài Gòn cũng như của toàn vùng phía Nam Việt Nam.

Những ghi chép và tư liệu của người Pháp cho thấy vào đầu thế kỷ XX, hoạt động kinh doanh lúa gạo ở đồng bằng sông Cửu Long hầu như nằm trong tay các thương lái người Hoa. Trên toàn vùng đồng bằng, người Hoa đã thiết lập được các trạm thu mua, chế biến, xay xát lúa gạo và nông sản. Sài Gòn đã sớm trở nên một hải cảng đầu mối hàng đầu chuyên xuất khẩu lúa gạo và nông sản. Các vựa lúa gạo ở đây cũng do hầu hết thương lái người Hoa chuyên kinh doanh. Cũng trên vùng đồng bằng và các tỉnh miền Nam, người Hoa đã hình thành nên một mạng lưới bán buôn và bán lẻ. Ở các thị xã, thị trấn, thị tứ, các cửa hàng của hiệu của người Hoa cung cấp hàng hoá và nhu yếu phẩm cho dân chúng trong vùng.

Trong khoảng những năm 50, 60 của thế kỷ này, ở miền Nam, nền kinh tế tư bản chủ nghĩa và cơ cấu kinh tế thị trường dần dần được xác lập và phát triển, vị trí và vai trò của người Hoa trong các hoạt động kinh tế có một bước phát triển mới. Trong tình hình chung của miền Nam vào thời điểm này, một bộ phận đông đảo tiểu chủ, tiểu thương người Hoa có cơ hội

vuơn lên tham gia tích cực vào các hoạt động kinh tế trong và ngoài nước. Cùng với bộ phận tiểu chủ, các hoạt động sản xuất, kinh doanh ở miền Nam đã thu hút đông đảo lao động người Hoa.

Trên lĩnh vực sản xuất công nghiệp, những thống kê chưa đầy đủ (bởi nhiều lý do) cho thấy chỉ riêng khu vực Sài Gòn và các vùng kế cận, vào những năm trước năm 1974, có 322 xí nghiệp, nhà máy loại lớn và gần 800 xí nghiệp vừa và nhỏ thuộc quyền sở hữu của các

chủ người Hoa. Số lượng các nhà máy dệt loại hiện đại như Vimytex, Vinatexco...thu hút đông đảo lao động người Hoa, có nhà máy trên 60% công nhân là người Hoa, và các nhà máy loại này phần nhiều thuộc về các chủ người Hoa. Ngoài ra trong các ngành cơ khí, cán kéo kim loại, hóa nhựa,... người Hoa cũng chiếm một tỷ lệ sở hữu và quản lý nhiều nhà máy, cơ sở sản xuất. Trong giao thông, vận tải ở Thành phố, người Hoa có khoảng 3000 phương tiện vận tải cơ giới thủy bộ, kể cả việc hình thành một đội tàu viễn dương. Trong công nghiệp chế biến thực phẩm, một sở trường của người Hoa, giới tư sản và tiểu chủ người Hoa đã xây dựng một số nhà máy chế biến thịt hộp, hoa quả, tôm cá... Để đảm bảo nguồn nguyên liệu cho các nhà máy chế biến thực phẩm, nông sản, một số người Hoa đã thành lập 14 đồn điền trồng trà, 278 vườn và đồn điền cà-phê ở một số tỉnh Tây Nguyên. Ở vùng ngoại thành như Thủ Đức, Hóc Môn, một số trại heo, trại gà đã được xây dựng với kỹ thuật chăn nuôi cơ giới, tiên tiến. Tính chung, trong sản xuất công nghiệp ở Thành phố Sài Gòn và toàn miền Nam, tư sản và các tiểu chủ người Hoa đã, hiện diện, chi phối khoảng 60% các hoạt động sản xuất kinh doanh. Số lượng các nhà doanh nghiệp và tiểu chủ người Hoa đạt đến con số 2000 người thuộc nhiều ngành nghề, cùng với 30.000 công nhân trong các nhà máy, xí nghiệp.

Hoạt động của người Hoa trong lãnh vực tiểu thủ công nghiệp trước năm 1975 khá rộn rịp và đa dạng.

Ngành nghề Cơ sở

Cơ khí

(Chế tạo, gia công, sửa chữa) 3.326

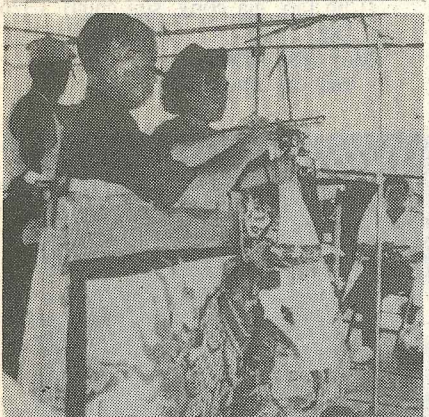
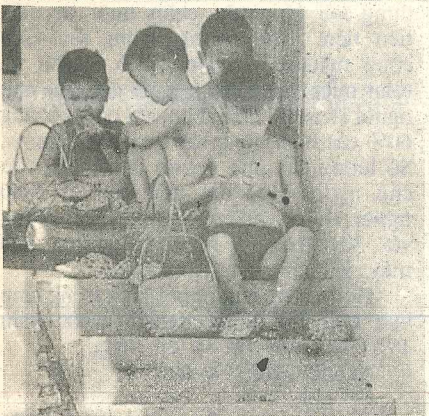
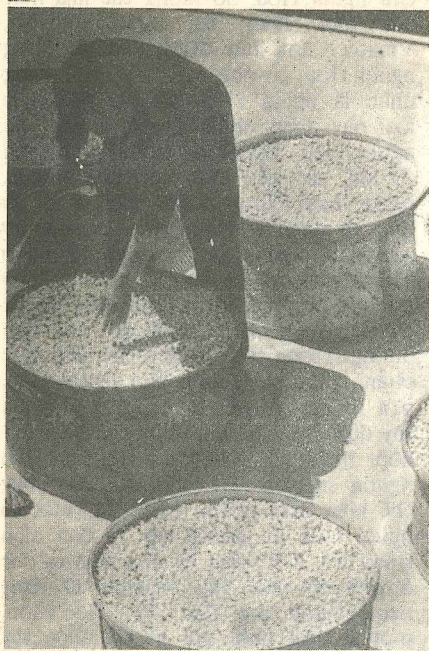
- Dệt

May mặc 4.000

- Giã da, nhựa 800

- Thủy tinh 100
- Sấy, ướp trà 53
- In, xuất bản 200
- Văn phòng phẩm 200
- Đan mây, tre 300

Số lượng các cơ sở sản xuất tiểu thủ công nghiệp của người Hoa trước ngày giải phóng chiếm tỷ lệ đông đảo trong toàn Thành phố, tập trung ở các quận 11, quận 5, quận 6, quận 10... Mặt hàng do các cơ sở sản xuất ra khá

nhieu chủng loại, phục vụ chủ yếu cho sản xuất, sinh hoạt tiêu dùng trong đời sống hàng ngày. Các cơ sở sản xuất tiểu thủ công nghiệp, phần nhiều quy mô nhỏ và vừa, số lượng lao động từ vài ba người đến mười người, máy móc loại nhỏ, mặt bằng sản xuất hẹp, thường ngay nơi nhà ở. Tuy vậy, sản lượng và chất lượng các sản phẩm không chỉ đáp ứng nhu cầu tiêu dùng của thị trường trong nước, mà một số mặt hàng còn xuất khẩu ra nước ngoài, cạnh tranh với hàng hóa một số nước Đông Nam Á. Đội ngũ lao động thợ thủ công của người Hoa có số lượng khá đông đảo, nhiều người có tay nghề cao, có năng khiếu, sáng tạo. Một số khá đồng thợ thủ công người Hoa trưởng thành, giỏi tay nghề qua thực tế gắn bó với công việc từ nhỏ, hoặc nhiều kinh nghiệm nghề nghiệp theo kiểu cha truyền con nối, như trong các nghề thủy tinh, thuốc da. Một số nghề thủ công trước năm 1975 ở Thành phố thuộc độc quyền của người Hoa, hoặc chủ yếu sử dụng lao động người Hoa như thủy tinh, da, đan càn xê, chế biến Đồng Nam được...

Thời kỳ trước năm 1975, cũng là giai đoạn phát triển các hoạt động thương mại, dịch vụ, ngân hàng... của người Hoa ở Miền Nam. Mạng lưới bán buôn và bán lẻ của các thương nhân người Hoa ở Miền Nam vốn có trước đây, được mở rộng, và phát triển. Hàng trăm đại lý, các đầu mối bán buôn, bán sỉ hàng hóa ở Thành phố có quan hệ chặt chẽ với các tỉnh. Hàng tiêu dùng và phục vụ sản xuất, đặc biệt là sản xuất nông nghiệp như phân bón, thuốc trừ sâu được các thương nhân người Hoa đưa đến tận tay người tiêu dùng. Các hình thức buôn bán, phân phối hàng hóa của người Hoa ở các vùng nông thôn khá linh hoạt, như cho nợ, nhận hàng trước trả tiền sau... Giá cả bán buôn, bán lẻ ở Sài Gòn và các tỉnh tương đối thống nhất, và ổn định. Sự lưu thông hàng hóa, mặc dù có chiến tranh, vẫn được đảm bảo tạo thuận lợi cho người tiêu dùng và sản xuất. Toàn miền Nam có hơn 300 đại lý bán buôn do người Hoa điều hành. Nhiều xí nghiệp, cơ sở sản xuất có cửa hàng giới thiệu sản phẩm, bán buôn, bán lẻ như nhà máy bột ngọt Thiên Hương. Chính bằng các cửa hàng giới thiệu sản phẩm, các cơ sở sản xuất của người Hoa đã tiếp cận thị trường, gắn sản xuất với người tiêu dùng.

Một bộ phận người Hoa ở Sài Gòn và các thành phố lớn ở Miền Nam tập trung khai thác các dịch vụ ăn uống, khách sạn, giải trí... Khu vực Chợ Lớn trở thành một trung tâm ăn chơi vào loại lớn của miền Nam, và vùng Đông Nam Á. Hầu hết các khách sạn, nhà hàng loại sang và vừa đều thuộc các chủ người Hoa, đó là chưa kể đến khu giải trí "Đại thế giới" đã được nhiều chủ người Hoa khai thác, một sòng bạc lớn nhất Sài Gòn trong suốt một thời kỳ

đài. Trong lĩnh vực kinh doanh khách sạn, nhà hàng, khu giải trí vui chơi, các chủ người Hoa tỏ ra có nhiều kinh nghiệm, và đã đạt được hiệu quả kinh tế lớn lao.

Hoạt động ngân hàng toàn miền Nam trước 1975 khá sôi động. Hơn 30 ngân hàng trong nước và nước ngoài tại Sài Gòn cùng các chi nhánh ở khắp các tỉnh miền Nam, hoạt động dưới nhiều hình thức, phục vụ tích cực cho nền kinh tế thị trường, tạo nguồn vốn cho kinh doanh sản xuất, tham gia hoạt động xuất nhập khẩu... Trong số các ngân hàng ở Miền Nam lúc bấy giờ, có ít nhất 3 ngân hàng với số vốn đầu tư của các nhà tư sản Hoa chiếm ưu thế, nhiều ngân hàng có bộ phận đặc trách cho các cơ sở kinh doanh sản xuất của người Hoa vay vốn, hoặc đứng ra bảo chứng cho các dịch vụ xuất nhập khẩu nguyên liệu, máy móc của người Hoa...

Nhìn chung đến trước năm 1975, trong hoạt động kinh tế của Miền Nam Việt Nam nói chung và Thành phố Sài Gòn nói riêng, người Hoa đã chiếm một ưu thế nhất định trên nhiều lĩnh vực. Vai trò và vị trí của người Hoa trong hoạt động kinh tế ở Miền Nam, cho thấy họ có một tiềm năng kinh tế lớn lao. Các chủ tư sản lớn và nhỏ của người Hoa đã tạo được cho mình một thế và lực trong công cuộc kinh doanh và sản xuất, đã góp phần phát triển nền kinh tế hàng hóa của miền Nam đương thời. Lực lượng lao động của người Hoa đã tạo nên một khối lượng sản phẩm hàng hóa lớn lao, và góp mặt tích cực trên nhiều lĩnh vực kinh tế khác như thương nghiệp, dịch vụ... PA-PXB.

Ký sau: Người Hoa trong hoạt động kinh tế của miền Nam sau năm 1975

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Tsai Maw Kuey: Les chinois au Sud Vietnam
Luận văn tiến sĩ - Đại học Sorbon, Paris, 1968
2. Nghi Đoàn, Huỳnh Nghi, Phan An: Người Hoa Thành phố Hồ Chí Minh trong chặng đường đầu tiên xây dựng xã hội chủ nghĩa. Tài liệu in ronéo của Ban công tác người Hoa Thành phố Hồ Chí Minh - 1989.
3. Huỳnh Nghi, Phan Xuân Biên, Phan An: Quan hệ kinh tế đối ngoại của người Hoa ở Thành phố Hồ Chí Minh - Tài liệu in ronéo của Ban công tác người Hoa Thành phố Hồ Chí Minh, năm 1990.
4. Đào Trinh Nhất: Thế lực khách trú và vấn đề di dân vào Nam Kỳ, Hà Nội, 1924
5. Shroor J. Others... Minority groupcs in the Republic of Vietnam - Departement of Army, 1966, Chương The Chinese.